

MILLIY O'QUV DASTURI ASOSIDA INNOVATSION KASBGA
YO`NALTIRISH**Razzoqov Baxtiyor Xabibullaevich****Yakubov Inomjon Daniyarovich***Farg`ona davlat universiteti o'qituvchilari.*

Annotasiya: *Maqolada millat, shaxsni o'zini-o'zi anglashida uzoq yillar davomida shakllanib, amal qilib kelingan qadriyatlar, odatlar, an'analar va qarashlarning ijtimoiy-pedagogik ahamiyati o'rganilgan. Shuningdek, milliy qadriyatlarimizni o'rganish, uni ijodiy o'zlashtirish, unga amal qilish orqali o'quvchilarni barkamol shaxs bo'lib etishishlariga imkon yaratish ruxida tarbiyalashning ahamiyati yoritilgan.*

Tayanch so'zlar: *milliy qadriyatlar, kasb madaniyatini shakllantirish, pedagogik faoliyat, bo'lajak o'qituvchi, ta'lim tizimi, pedagogik jarayon, model.*

O'qituvchining axloqiy va kasbiy madaniyati elementlarning ajralmas tizimidir. Hozirgi vaqtda ular o'qituvchi shaxsiyatining professional muhim fazilatlarini namunaviy standart ko'rinishda aks ettiradigan turli xil professiogrammalarda aks ettirilgan.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimidagi o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligining ko'p tahlillari qilish shuni ko'rsatadiki, mavzumazmuni bo'yicha, pedagogik faoliyat qadriyatlari orasida o'zini o'zi ta'minlash va pedagogik faoliyat maqsadlarida o'z ifodasini topadigan, o'quvchilar shaxsini rivojlantirish bilan bog'liq bo'lgan qadriyatlar yuqori o'rinlarda turadi.

Ular talabalar bilan muloqot qilishda, ular bilan hamkorlikda va boshqalarda uning professional va qadriyat yo'nalishlari tizimini belgilaydilar. Pedagogik faoliyat qadriyatlarini o'zlashtirish o'qituvchining kasbiy madaniyati poydevorini yaratadi.

Asosiy qadriyatlar qatoriga quyidagi qadriyatlar guruhlar kiradi:

- milliy va umuminsoniy: o'quvchilar shaxsiyati asosiy pedagogik qadriyat va rivojlanish va o'zini rivojlantirishga qodir o'qituvchining shaxsiyati;
- g'oyaviy: yig'ma pedagogik idealni pedagogik nazariyalarda aks ettirish;
- amaliy: progressiv pedagogik tizimlarda pedagogik faoliyat usullari;
- shaxsiy: pedagogik madaniyat sub'ekti sifatida o'qituvchining individual xususiyatlari.

Zamonaviy o'qituvchilarni tayyorlashning strategik yo'nalishi normativ faoliyat chegaralaridan chiqib, keng ma'noda ijodiy darajaga, pedagogik aks ettirishga qodir o'qituvchi shaxsini rivojlantirish deb tan olinishi kerak. Bu kasbga tayyorlashning asosiy qadriyatlarini qayta ko'rib chiqish, milliy qadriyatlar asosida pedagogik ta'limning mahalliy tizimini takomillashtirish bilan haqiqatga aylanishi mumkin.

Bunday holda kasbiy tayyorgarlikning asosiy tarkibiy qismi o'qituvchining axloqiy madaniyati bo'lishi kerak va uni tarbiyalash vazifasi nazariy asoslash va amaliy amalga oshirish istiqbolida ustuvor vazifa sifatida belgilanadi. Shaxsiy tajribalarning sub'ektiv tajribasini anglashning aniqlangan usuli muammolarni ro'yobga chiqarishga imkon beradi. Shu bilan birga, ushbu metodika o'qituvchi o'z tajribasini tanqidiy talqin qilishi, o'z g'oyalarini "obro'sizlantirish" zarurati tug'diradigan sharoitlarni ta'minlashi kerak, keyinchalik u o'zining

yangi gumanistik asoslarga oid pedagogik kredosini tuzishi uchun pedagogik vaziyatlar va texnologiyalarni yaratish tajribasini to'plashi kerak.

Pedagogik mashg'ulotlar jarayonini yangilash istiqbollari ta'lim muassasalarining an'anaviy milliy qadriyatlarini aksiologik ustuvorliklar sifatida taqsimlashda (o'quvchilarning shaxsiy qadr-qimmatini hurmat qilish, ularning ma'naviy dunyosini tan olish, shogirdlarning hissiyotlarini rivojlantirishga yo'naltirish va boshqalar).

Pedagogik ta'lim tarixida, XX asrning boshlariga kelib, o'qituvchilar malakasini oshirishning to'rtta qiymat-tipologik modellari faol rivojlanib bordi:

- funktional davlat modeli;
- xalq demokratik modeli;
- ilmiy-pedagogik model;
- shaxs-antropologik model.

XX asrning oxiriga kelib, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv modeli (o'qitish va tarbiyalashda) shakllanib, u gumanistik paradigmani rivojlantirishda davom etmoqda. Mavjud ijtimoiy-madaniy vaziyat fonida ta'lim jarayonining gumanistik yo'nalishi pedagogika fani uchun asos bo'lib qoldi.

Hozirgi kunga qadar psixologiya va pedagogika fani pedagogik jarayonni yangitdan qayta ko'rib chiqdi va o'qituvchining sub'ekt-sub'ekt munosabatlarini talabalar bilan amalga oshirish o'qituvchining dunyoqarashini boshqa o'zaro ta'sir darajasiga yo'naltirishni o'z ichiga olishini, bu esa talabalar bilan muloqotga oid ko'plab pedagogik stereotiplarni buzilishiga olib kelishi mumkinligini ko'rsatdi.

Ushbu muammoni rivojlantirishning bir necha yo'nalishlari mavjuddir.

Birinchi yo'nalishni an'anaviy ravishda texnologik deb atash mumkin. Bugungi kunda bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligining asosiy ishlanmalari aynan shu yo'nalishda olib borilmoqda.

Ikkinchi yo'nalish - o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi predmeti sifatida so'nggi yigirma yil ichida universitetlarning o'quv dasturlaridan deyarli chiqib ketgan klassik pedagogik axloq versiyasini ishlab chiqish.

Uchinchi yo'nalish falsafiy xarakterdagi asarlar bilan ifodalanadi, unda faqat kichik bo'lim o'qituvchining kasb axloqiga bag'ishlangan.

Misol sifatida bo'lajak mexnat fani o'qituvchisi faoliyatini oladigan bo'lsak, u ish jarayonida yog'ochga ishlov berish texnologiyasi bo'yicha tashkil qilingan ta'lim jarayonida o'quvchilarga turli materiallarning xususiyatlari to'g'risida boshlang'ich bilimlar, ularni rejalash, yo'nish, arralash, teshish, pardozlash ishlari va bu ishlarni bajarishda ishlatiladigan asboblarning tuzilishi, ishlashi, dastgohlar, elektr va mexanizatsiyalashtirilgan jihozlar, mashinalar elementlari, yangi texnika va texnologiya asoslari (texnologik xaritalar, ularni tuzish va ular bilan ishlash, mehnat qonunchiligi va havfsizligi, sanitariya gigiena qoidalari) to'g'risidagi nazariy bilimlarni beradi. Texnik mehnatni o'rganish jarayonida o'quvchilarga turli asbobuskunalar bilan ishlash ro'zg'orbop va xaridorgir buyumlarni ishlab chiqarish bo'yicha asosiy tushuncha va malakalar singdiriladi. Yog'ochga ishlov berishda foydalaniladigan asbobuskunalar, mashina, mexanizm va stanoklar to'g'risida shakllantiriladigan bilimlar bilan birgalikda durodgorlik dastgohi, qo'l asboblarining tuzilishi va turlari, ulardan foydalanish qoidalari, o'lchash va rejalash asboblaridan foydalanishda arra va randalar turlari, iskanalar,

bolta va teshalar, bolg'alar (po'lat, yog'och, plastik bolg'alar va to'qmoqlar) egov va jilvir qog'ozlar tuzilishi va turlari haqidagi bilimlar beriladi.

Yog'ochdan uy-ro'zg'or buyumlarini tayyorlashda foydalanish va yog'ochga ishlov berishda qo'llaniladigan xalq hunarmandchiligi elementlari, yog'ochga ishlov berishga oid kasb-hunarlar va mohir o'zbek ustalari to'g'risida ma'lumotlar beradi va xalq hunarmandchiligi turlari bo'yicha ish usullari to'g'risida o'quvchilarda bilimlarni shakllantiradi, shu orqali o'qituvchi yosh avlodni milliy qadriyatlarimizga xurmat va extirom ruhida tarbiyalashga xissa qo'shadi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, pedagogika fanlari nazariyasida o'qituvchining kasbiy shaxsiy fazilatlarini aniqlashda yangi innovatsion faoliyatga tayyorlashda ta'lim muassasalarining an'anaviy milliy qadriyatlar ustuvorgi davomiyligini saqlab qolish muhimdir. Bu axloqiy va kasbiy madaniyatni milliy qadriyat sifatida aniqlashga imkon beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Egamberdieva G. Ta'lim-tarbiya sohasi islohotlarini chuqurlashtirish va mustahkamlash barkamol avlodni tarbiyalashning muhim mezonlari. T., 2015.

2. M.Z.Murtazayev. The scientific and methodological basis for providing a wide range of skills to future technology education teachers. Jizzax. 2020. 130 pages.

3. Razzokov Bakhtiyor Khabibullaevich, Nishonov Khosilbek Jakhongir ugli //The Importance of Teaching Folk Crafts to Teachers of Technological Education in the Educational Process// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9 06-2022. 118-120 page.

4. Razzokov Bakhtiyor Khabibullaevich, Yokubjonova Mukaddaskhon Khusanboy kizi //Future Technological Education Developing Professional Skills for Teachers//. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 7-2022, 178-180 page.

5. Раззоков Бахтиёр Хабибуллаевич, Ёкубжонова Мукаддасхон Хусанбой кызы //Формирование профессиональной культуры будущих педагогов технологического образования через национальные ценности (на примере направления деревообрабатывающего искусства)// Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 6-2022, 26-30 page.

6. Razzokov B.H., Mutalipov R.R. //Professional orientation of students based on the national program// ISSN 2308-4804. Science and world. 2021. № 11 (99), 62-64 page.

7. Раззоков Б.Х. //Миллий қадриятлар воситасида бўлажак ўқитувчиларнинг касб маданиятини шакллантириш.// Муғаллим ҳам узликси билимлендирий. Нукус- 2021. № 3/3. 52-54 б.

8. Раззоков Б., Махмудов М. //Развитие профессиональной компетентности студентов в обучении рискам и оценке рисков// Universum: психология и образование: научный журнал. № 5 (83). М., Изд. МЦНО, 2021 г. С 19-20

9. Раззоков Б.Х., Муталипов Р.Р. //БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ ТАЙЁРЛАШДА МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ// Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 12 (45) Т.3 2021

10. Разоқов Б.Х., Муталипов Р.Р. //ПРОФОРИЕНТАЦИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ” Международный научный журнал, № 11 (99), 2021

11. Разоқов Б.Х., Рахимов Б.Х. //БЎЛАЖАК ТЕХНОЛОГИК ТАЪЛИМ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КАСБ МАХОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КРЕАТИВЛИК// Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 2 (47) Том 2 2022.

12. Odinaxon Rahmanovna Parpiyeva, Melikuzieva Zulhumor Sherqozi qizi, Abdullaeva Umidahon Uktamjon qizi //INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES, THEIR NATURE, TYPES AND THEORETICAL FUNDAMENTALS// Texas Journal of Multidisciplinary Studies. Vol. 9. 06-2022. 123-126 page.

13. Odinaxon Rahmanovna Parpiyeva, Oripova Nodirahon Qodirjon qizi, Nazirova Arofatxon Maxmudjon qizi //Basics of a healthy lifestyle in the educational process// Journal of Pedagogical Inventions and Practices. Vol. 9. 06-2022. 89-94 page.

14. Мирзажонова Э.Т. АКТУАЛЬНОСТЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ДИАГНОСТИКИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ// VIII Махмутовские чтения. Интеграция региональной системы профессионального образования в европейское пространство. – 2021. – С. 301-306.

15. Mirzajonova, Eleonora, and Sergey Kiselev. «MOTOR SEQUENCING TRAINING HAS A POSITIVE EFFECT ON SENSORIMOTOR FUNCTIONS IN PRESCHOOL CHILDREN» *Psychophysiology* 57 (2020): S71-S71.